

2003. szeptember 24.
xviii@iti.mta.hu

Historia litteraria a XVIII. században

Tudományos tanácskozás Faludi Ferenc
születésének 300., Tarnai Andor halálának
10. évfordulója alkalmából

1. sz. körlevél

Budapest, 2004. október 12–13.

Kedves Kollégák!

Az MTA Irodalomtudományi Intézetének XVIII. Századi Osztálya az egyetemek XVIII. századi kutatásokat végző magyar irodalom tanszékeivel közösen tudományos tanácskozást rendez a XVIII. századi *historia litteraria* témakörében 2004 októberében Budapesten. A tanácskozást a kettős évfordulón túl mindenekelőtt az indokolja, hogy az érintett témakörök és szerzők közül alig egy-kettőnek van korszerű monográfiája, s Kenyeres Imre 1934-es áttekintő tanulmánya óta jórészt csupán részvizsgálatok, forráskiadások és programadó tanulmányok születtek, melyekből – néhány kivételtől eltekintve – hiányzik a közös koncepció.

Az irodalomtudománynak és kritikának mint egységes, önálló tárgynak, a *historia litterariának* mint az irodalomtudomány és az irodalomtörténeti kánon megalapozójának a felfogásából szeretnénk kiindulni, s előnyben részesítjük a felfogást, amely az irodalomtudomány és kritika történetének tárgyát az irodalomról való nyilvános gondolkodás feltérképezésében jelöli meg. A tanácskozás fő célja, hogy feltárja a magyar irodalomtudomány és kritika XVIII. századi szakaszának ismeretlen forrásait, rendszerezze és beillessze azokat az eddigi ismeretek közé. További cél, hogy részletesebben megismerjük a magyarországi irodalomtörténetírás kialakulását, az irodalomelméleti és kritikai törekvéseket, a tudománytörténet, az elmélet, a kritika, az irodalmi gyakorlat és a közönség viszonyának alakulását. Célunk továbbá a tudomány és kritika klasszikus, illetőleg újkori modelljének, a két modell egymás mellett élésének és váltásának a minél pontosabb leírása, az új irodalomtudományi műfajok, az új irodalomtörténeti kánon előzményeinek és az esztétikai kritika előtörténetének a bemutatása. Szeretnénk mélyebben feltárni a folyamatot, melynek során az eredetileg a tudományok, az írott/nyomtatott művek összességére kiterjedő *litteratura*-fogalom a század második felétől fokozatosan leszűkült a szorosabb értelemben vett szépirodalomra, s bekövetkezett a retorika és az esztétika szétválása.

A következő kérdésköröket javasoljuk megvitatásra:

A) A magyar irodalomtörténetírás kialakulása

A magyar irodalom a külföldi enciklopédiákban

Irodalomtörténeti kezdeményezések a filológia, a történetírás és az egyháztörténet keretei között

*Az írói életrajz kezdetei a pragmatikus műfajokban
Írói életrajzgyűjtemények, lexikonok, bio-bibliográfiák
Történeti-kronológiai rendszerezési kísérletek*

B) Irodalomelméleti és kritikai törekvések

*Az európai poétikai, retorikai és stíluselméleti kézikönyvek befogadása
Szótárak, grammatikai és logikai kézikönyvek, nyelvelméletek
Önálló magyar poétikai és retorikai irodalom
A magyar nyelvűség programja
A tudományosság intézményei
Az irodalomkritika intézményesülésének kezdetei
Az irodalomkritika tendenciái és retorikája*

**C) Az irodalomtörténet és -elmélet, a kritika, az irodalmi gyakorlat és a közönség
kapcsolatrendszere**

*Írói és kritikusi önértelmezések
Az irodalomfogalom alakulása
Nézetek az olvasóközönségről
Az iskolai műveltség és az olvasói elvárásrendszer összefüggései
Az írásbeliség–szóbeliség viszonya
A „félirodalmi” és „irodalom alatti” olvasmányok szerepe
Tudományos paradigmák, irodalmi forma és műfajelméleti reflexiók*

Örömmel fogadjuk mindazokat az előadásokat, amelyek új eredményekkel gazdagítják a XVIII. századi historia litterariáról alkotott jelenlegi képet.

A tanácskozás helyszíne:

**Illyés Gyula Archívum és Műhely, Díszterem
(MTA Irodalomtudományi Intézet)
1067 Budapest, Teréz krt. 13. I. emelet**

A tanácskozás tudományos titkára Csörsz Rumen István, szervezőtitkára Bretz Annamária, Osztályunk munkatársai. (Új telefonszámok: 279 2760, 279 2773.)

Kérem a kedves kollégákat, hogy mielőbb jelezzék előadási szándékukat, s előadásuk címét és rövid szinopszisát 2004. január 31-ig juttassák el a tanácskozás tudományos titkárának.

Szívélyes üdvözlettel,

Tüskés Gábor
osztályvezető